

ПОЛІТИКА ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність теми та дослідження: вивчення релігійного та церковного чинника у політичному житті українського народу зумовлюється багатоконфесійним складом великої території України. Вивчення цих аспектів актуалізується міжнародними стосунками України, визначенням чіткого зовнішньополітичного вектора; невизначене місце як релігії у політиці, так і політики у релігії. **Мета дослідження:** проаналізувати взаємозв'язок релігій та політики. **Об'єкт дослідження:** політика - релігія. **Предмет дослідження:** релігія є не тільки уявленням про Бога, не тільки свідомістю, це й реальне життя, дії людей – культ, богослужіння, церковна організація, нарешті, це форми і принципи організації суспільного життя, що тією чи іншою мірою ґрунтуються на релігійних підставах. Тобто релігія – це відповідне світосприйняття та певна сфера життя людини, які пов'язані із відношенням її до Абсолютного. **Завдання дослідження:** розуміти актуальні політичні та релігійні проблеми. Слово «релігія» перекладається з латинської як благочестя, святиня, предмет культу. З цього випливає, що тут ми маємо справу з явищем, яке відноситься до чогось вищого, святого, надлюдського у людському житті. Це вище, абсолютне, має загальну назву Бога або Божества, хоча кожна окрема релігія має свої власні імена цієї вищої сили. Можна сказати, що не існує релігії без Бога, тобто якого-небудь уявлення про Бога, Бог є початок і сенс будь-якої релігії. Релігія існує багато віків, мабуть, так довго, як існує людство. За цей час воно виробило безліч різновидів релігій. Своєрідні релігії існували у Древньому Світі у єгиптян та греків, вавлонян та євреїв. У наш час широкого розповсюдження набули так звані світові релігії: буддизм, християнство та іслам. Крім того, продовжують існувати національні релігії. Протягом довгого часу продовжуються спроби з'ясувати, що ж являє собою релігія, які її суттєві характеристики набули форму спеціальної галузі знання релігієзнавства. Релігієзнавство вивчає процес виникнення, функціонування та розвитку релігії, її побудови та різні компоненти, численні виявлення релігії в історії суспільства та у сучасну епоху, її роль у житті окремої людини, конкретних суспільств та суспільства взагалі, взаємозв'язок та взаємодію з іншими галузями культури [4]. Політологія як наука вивчає політичне життя суспільства в його різноманітних виявах, заглиблюючись у таємниці політики і влади, закономірності діяльності політичної еліти, партій, лідерів, соціальних верств і народних мас. Вона сприяє виробленню світоглядних і ціннісних настанов, вмінню пов'язувати політичні знання із суспільно-політичною практикою. Народження політології зумовлене, насамперед, суспільними потребами в розробленні технологій управління і методик впливу на суспільну свідомість, у теоретичному обґрунтуванні цілей внутрішньої та зовнішньої політики, в оптимізації управлінських рішень за умов розширення обсягів діяльності та владних повноважень держави [5]. «Політика» і «релігія» – терміни і поняття. Специфіка і зміст релігійного та політичного світогляду. Віра в надприродне, а також держава, влада, право – особливості і серцевина цих світоглядів. Система категорій політичної та релігійної свідомості. Структура політології та релігієзнавства. Становлення і розвиток методології та інструментарію аналізу політичних і релігійних явищ. Функції політології як науки. Функції релігієзнавства як навчальної дисципліни: теоретична, методологічна, ідеологічна, просвітницька, виховна і прогностична. Співвідношення політології і релігієзнавства з філософією, соціологією, юриспруденцією, історією, культурологією, економічними дисциплінами [2]. Як правило, політичний і релігійний досвід, сутність, форми і вияви тісно взаємопов'язані. Головною проблемою соціології релігії виступають взаємини і взаємодія релігії та суспільства. При цьому на перший план виступають питання, пов'язані із теоретичним осмисленням проблем природи релігії, її соціальної сутності, генези, структури релігійної сутності, експлікації релігії як суспільного феномену. Емпіричний рівень соціології релігії – це осмислення проблем релігії шляхом конкретно-соціологічних досліджень. Теологічне і особисте уявлення про Бога є визначальним у релігії, оскільки людство задавалося цим питанням формування свідомості взагалі. Сміслово-життєві цінності віруючої політично зрілої людини. Чим вище рівень освіти, тим відчутнішими є ціннісні орієнтації людини, тим свідоміше вона може підходити до осмислення ролі релігії у її житті взагалі [6]. У світлі 20-ти важких років незалежного існування України зростає цінність досліджень української системи «політика - релігія», нового значення набуває питання пріоритетності світського та духовного в умовах українського політичного режиму. Україна довгий час балансувала на межі демократії. В останній час маятник політичного режиму значно хитнувся в бік авторитаризму, а із судовими процесами над Юрієм Луценко та Юлією Тимошенко Україна уже визначається як держава із авторитарним політичним режимом. На користь цього режиму свідчать акції протесту чорнобильців, афганців та судові розпорядження про заборону таких акцій. Суспільне життя і політичні процеси в Україні відбуваються у межах законодавства, яке має суто декларативний характер. Так, Україна декларується як демократична, правова держава з громадянським суспільством, із свободою слова та віросповідання, що в основі має розбіжності із реальним станом. Поверхневий аналіз закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» доводить, що розмежування церковного та державного також існує лише апіорі [3]. «У проявах національної та релігійної нетерпимості Росія ніколи не поступалася Європі, а інколи навіть перевершувала її. Оскільки міра загрози Росії та її православній релігії зі Сходу і Заходу була неоднаковою. Різними були сила та спрямованість конфесійної нетерпимості. Особлива нетерпимість проявлялася у ставленні православних до католицизму, який, як вони вважали, був заражений «еретичними мудруваннями». Починаючи з XV ст., церква використовує проповідь нетерпимості до католицизму як своєрідну форму протидії місіонерській політиці Риму щодо Росії та її церкви» [3]. У міжнародній політиці сучасних держав роль та значення національних духовних цінностей значно зросли. Ми є свідками швидкої інтернаціоналізації міжнародного суспільно-політичного життя, з одного боку, і впертої боротьби народів, захист національних духовних цінностей, – з іншого. Те, що законодавство України має суто декларативний характер, включаючи Конституційні положення про демократичність, соціальність і правомірність держави, – відомі речі, які у найближчому часі будуть сприйматися як норма. Погано це чи добре, трактується по-різному. Можна знайти цілу низку прикладів інших держав, у яких є подібна ситуація. Заспокоюючи себе та інших, можна розглядати подібні речі як мету, цінності, до яких потрібно прагнути, але разом із цим слід збагнути, що якщо невиконання законів буде нормою або лише метою, то будь-який крок до цієї мети може перетворитися на мету [3]. Аналіз становлення політології релігії був би не повним, якби поза увагою залишилася діяльність Української асоціації релігієзнавців, що була створена як громадська організація на базі Відділення релігієзнавства і яка об'єднала провідних вчених і викладачів релігієзнавства з різних регіонів України. Саме Асоціація стала ініціатором і організатором проведення циклу міжнародних і всеукраїнських конференцій, на яких обговорювалися актуальні питання політології релігії, до чого були залучені провідні зарубіжні вчені в цій галузі. Це забезпечувало обмін досвідом розв'язання державно-церковних проблем і сприяло стабілізації як релігійної, так і суспільно-політичної ситуації в Україні та інкорпорації української релігієзнавчої науки до міжнародної наукової спільноти [1]. **Висновок** Отже, політологія релігії – це молода галузь академічного релігієзнавства, що межує з політологією і має глибоке історичне коріння та перспективи розвитку. В своєму становленні вона пройшла певні історичні етапи і набула наукового оформлення в незалежній Україні завдяки наполегливій праці українських вчених.

Список використаних джерел

1. Становлення політичної релігії як галузі академічного релігієзнавства URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/buchma_stanovlennia.pdf
2. Навчальна програма дисципліни «Політика і релігія» URL: http://library.iapm.edu.ua/metod_disc/pdf/1039-pol_r74.pdf
3. Взаємодія системи «Політика-релігія» URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38113/02-Gorbach.pdf>
4. Предмет дослідження релігієзнавства URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/relig/20245/>
5. Політологія: місце в системі наук, об'єкт та предмет вивчення URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17554/>
6. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Політика і релігія» URL: <http://portal.iapm.edu.ua/portal/media/manuals/d3bd967675a0409e9c7b10455922e490.pdf>